

FOLK & COUNTRY

Pavla a Jaroslav Marianovi: K dvaceti letům skončíme

Typickou květinou jara je petrklíč. Ten, který vykvetl na jaře roku 1982, se časem přejmenoval na Klíč a stal se folkovou trvalkou. Hbití počtáři si tedy již jistě odvodili, že Klíč letos slaví dvacáté narozeniny.

Který den to přesně bude?

Jaroslav: Zakládající členové datují vznik kapely na jaro 1982. Tehdy se anonymní parta kamarádů, která se už nějaký čas příležitostně scházela, dohodla, že se stane hudební skupinou a že si budou říkat Petrklíč.

Pavla: Ale přesné datum asi neexistuje.

Téměř po celou dobu členství v Klíči jste manželé. Přivedl vás oba do kapely vztah mezi vámi?

P: Ne, my jsme se předtím neznali. Jarda přišel do kapely později než já, v září 1982, ale chodit jsme spolu začali opravdu brzy - už v prosinci, takže dvacet let Klíče je zároveň dvacet let našeho vztahu s Jardou.

Kdo všechno byl v původní sestavě?

P: Oni už většinou hudbu nedělají a tak jejich jména by asi nikomu nic neřekla. Pokud si však vzpomínám, už v té úplně původní sestavě bylo šest členů.

J: A po mém příchodu nás nějaký čas bylo sedm, protože já vlastně do kapely nastoupil pouze na záskok za kytaristu, který měl odejít na vojnu, ale pak nešel.

To vás bylo na tehdejší folkovou kapelu hodně...

J: Bylo, a dokonce jsme po mém příchodu měli v kapele celkem čtyři kytaristy, a proto jsem na svém prvním koncertu s Klíčem hrál raději na tamburínu. (*smích*) Ale pak se to zredukovalo na celkem pět členů – dva kluky a tři holky - a to nám pár let vydrželo. No - a za těch dvacet let prošlo Klíčem už více než dvacet muzikantů.

Klíč středověký

Ty čtyři kytary mi ale vůbec nejdou dohromady se stylem, kterým Klíč proslul, tedy se „středověkým folkem“. Hráli jste tak od začátku?

J: Ne, nejdřív to byla trampsko-folková skupina téměř bez vlastní tvorby. Já jsem do kapely přinesl pár svých starších písniček - vlastně také napůl tramských... Ale už od mládí se mi líbily renesanční písničky, a protože jsem tuhle hudbu vždycky toužil dělat, tak jsem se v roce 1983 pokusil napsat i první písničku v tomto stylu – „*Běda poraženým*“.

Klíč sis tedy předělal podle vlastní představy.

J: No - hned ne. Ještě nějaký čas se tomu bránili, protože ten historizující styl se jim moc nezdál.

P: Chtěli jsme dělat takzvaný městský, židličkový folk.

J: Přesvědčilo je teprve to, když měla velký úspěch píseň Pohár a kalich. Ale to bylo až pět let po vzniku kapely.

Měla podle vás na vzestup Klíče vliv právě ona odlišnost od tehdejšího folku - stylem, repertoárem, Pavliným hlasem?

P: To my až tak těžko zpětně posoudíme. Pravda je, že ona historizující témata měla tenkrát možná úspěch i kvůli určitým jinotajům, které se do nich daly schovat a které v té době publikum v písních hledalo.

J: „Renesančně“ znějící písně mají výhodu v tom, že se v nich dá – pomocí témat, která se v lidských dějinách neustále opakují a jsou tedy dostatečně nadčasová – vyjádřit i názor na aktuální situaci a problémy lidí – a to dokonce s takovým patosem, který by v normální písničce vyzněl asi strojeně. A tak se stává, že takto postavený text písně, který si před revolucí diváci vykládali jedním způsobem, si dnes vykládají jinak – a kupodivu zase aktuálně. Lidské charaktery a principy mezilidských vztahů a chování jsou už tisíciletí v podstatě neměnné...

P: Abych se vrátila k tvojí otázce – vzestup Klíče jsme pozorovali především v růstu diváckého zájmu – na folkových soutěžních přehlídkách jsme sice pravidelně vítězili v hlasování diváků, ale soutěžní poroty si nás téměř nevšímalý. Například interpretační Portu, kterou vždycky uděluje porota, jsme nedostali nikdy. Ale rádi vzpomínáme, že na Portě v Plzni v roce 1988 jsme dokonce získali Cenu diváka i přesto, že jsme náš soutěžní blok odehráli už první večer festivalu – tedy ve středu – přičemž nejvíc diváků přišlo na Lochotín až při třetí – páteční – soutěži. Takže my jsme určitě dostali hlasy i od těch, kteří nás předtím na Lochotíně neviděli.

J: Ale nakonec jsme dostali jen diplom – a přímo tu „diváckou“ cenu ne, protože sošku určenou pro vítěze divácké soutěže si její autor odnesl ze zákulisí Lochotína s tím, že pro Klíč ji prý nedělal.

Ale v roce 1990 jste získali Autorskou Portu, ne?

J: Získali, jenže to byl vlastně jediný rok, kdy Autorskou Portu udělovali svými hlasy přímo diváci. A protože se jim naše písnička „*Omnia vincit amor*“ líbila ze všech nejvíc, Portu jsme tenkrát naštěstí dostali (*smích*).

P: A teprve poté, když jsme se už přestali zúčastňovat hudebních soutěží, nám pak v roce 1992 byla udělena Zlatá Porta za přínos českému folku – ale to už o tom rozhodovali jiní lidé, než dřív.

Vnímají diváci Klíč jako celek, anebo si nejvíc pamatují Pavlin hlas?

P: Myslím, že většinou jako celek. V Klíči byli vždycky dobří muzikanti, kteří měli každý co nabídnout sám za sebe. A nová sestava v posledních pěti letech je složená opravdu z vynikajících hudebníků – což vyplývá i z jejich hudebního vzdělání – nejnižším je dnes u nás konzervatoř, dva mají HAMU.

J: Aranžmá písniček se vždycky snažím napsat tak, aby celá skupina zněla jako soubor rovnocenných lidí a nečněla z toho pouze jedna osobnost.

P: A třeba na naši vánoční desce nebo i na té nové s písničkami pro děti dostali mnohem víc pěveckého prostoru jak Jarda, tak i naše zpěvačka Jana Slavatová, protože její zvonivý soprán se ke koledám i k dětským písním víc hodí. Takže Klíč opravdu není jen můj hlas.

Už od osmdesátých let pozorují, že v Klíči mají převahu ženy – další netypický rys v českém folku. To byl záměr?

J: Ale vždyť je to hezké (*smích*). Vždycky jsme chtěli mít ženský trojhlas a k tomu flétny, no – a na flétny u nás také vždycky hrály jen ženy. A z toho pak vzniká ta převaha.

Neměli jste problém s častějšími odchody zpěvaček na mateřskou?

J: Kupodivu jsme to dobře zvládali za chodu. Určité komplikace to sice přineslo, ale například Jitka Krupičková ještě dva dny před porodem s námi odehrála koncert a šest neděl po něm už byla zpátky v kapele.

Byly v historii Klíče nějaké zlomové okamžiky, kdy se něco významně změnilo?

P: Myslím, že byly dva. Jeden v roce 1987, kdy přišli do kapely první dva muzikanti s hudebním vzděláním - Jirka Krupička a Katka Chudobová - což byl podle mě zlom v interpretační kvalitě Klíče.

J: A druhý velký zlom nastal v roce 1997, kdy se stará sestava rozešla a zbyli jsme jen my dva. To bylo vlastně poté, co jsem se na základě podpisu dlouhodobé exkluzivní smlouvy s naším vydavatelem rozhodl, že se hudbou budu živit.

Klíč precizní či akademický

Vedle „středověkého“ hudebního stylu jste známí i jako nesmírně precizní muzikanti, snažíte se všechno dělat na co nejvyšší technické úrovni. Není to ale už samoučelné? Ocení to vůbec posluchači?

P: Jsem přesvědčena, že snaha o co nejlepší kvalitu práce – a to jakékoli práce – nemůže být přece samoučelná. A my naštěstí víme, že mnozí naši posluchači oceňují právě vysokou interpretační a technickou úroveň našich posledních desek.

J: Jeden náš kamarád dokonce pomocí našich cédéček testuje kvalitu zvuku hudební hifi aparatury. To já vnímám jako velké ocenění...

Neuvažovali jste, že trochu změníte styl, budete hrát „vypalovačky“, aby se neříkalo, že jste akademičtí?

P: Ale my o tu akademičnost vlastně i tak trochu stojíme. A poté, co jsme před pěti lety obměnili sestavu a poznali, jak skvěle se pracuje s muzikanty-profíky, jsme navíc došli k poznání, že výborně zahrát své party není přece akademičnost. Mně osobně vůbec neoslovuje, když někdo hraje a zpívá sice na plné pecky, ale falešně a nerytmicky. A na našich koncertech se nám ještě nestalo, že by někdo přišel a říkal, že jsme studení.

J: Mně vadí současný trend, kdy se moc neuznává kvalitní muzikantské řemeslo a naopak neumětelství se často vyzdvihuje do výšin a mluví se o jakési „energii“, která je prý důležitější, než základní technická kvalita muzikanta. Samozřejmě – když muzikant ke svému výtečně zvládnutému výkonu přidá navíc i svoji „duši“, bývá výsledek téměř vždycky vynikající. Ale já si prostě tu muziku, kterou poslouchám, potřebuju vychutnat a intonační a rytmické nedokonalosti mě při tom dost ruší. A to, že my jsme k sobě jako kapela hodně nároční, to vím.

Klíč v Breptánii

Natočili jste celkem šest alb. Které z nich máte nejradši?

P: Vždycky máme nejraději to poslední. Je to takové dítko, na které se těšíme, pracujeme na něm, jsme zvědaví, jak to dopadne a pak si ho vychutnáváme. Dokonce i po natočení té první, „...omnia vincit amor“, jsme byli moc rádi, že ji máme, ačkoli ta deska nám dnes připadá zvukově dost hrozná a ani interpretačně se nám už některé ty první věci moc nezdají. Naštěstí od druhé desky šla kvalita výrazně nahoru – a tu poslední, *Písničky z Breptánie*, dokáže poslouchat už i Jarda (*smích*).

J: Když jsme natáčeli první desku, byli jsme přesvědčeni, že všechno má na desce znít stejně jako na pódiu. Až později jsme pochopili, že takový přístup není moc dobrý. No, ale poučili jsme se ze začátečnických chyb...

P: S Breptánií jsme se poprvé ocitli v počítačovém nahrávacím studiu, a tak jsme mohli daleko lépe naplnit svoje představy o dokonalosti.

J: ...například jenom metronomy jsme do počítače nahrávali a rytmicky upravovali skoro tři dny, aby tempa písniček zněla přirozeně a ne strojově přesně – to se při nahrávání do pásu udělat nedá.

P: ...a právě proto tahle deska působí asi nejživěji ze všech dosavadních.

Dětskou desku nejlépe ocení dětští diváci. Jak si u nich stojíte?

P: *Písničky* pro tuhle desku vznikaly zhruba v průběhu dvou let před jejím nahráváním. A já, protože jsem učila na prvním stupni ZŠ, jsem občas dětem nějakou naši novou písničku zahrála a zazpívala. Ve školství jsem osmnáct let a vím, že najít vhodnou písničku na zpívání s dětmi je opravdu těžké. Existují sice různé zpěvníky, ale zdaleka ne všechno z nich se pro děti skutečně hodí. Ale u našich písniček jsem zažila šok, když jsem slyšela, jak si ty písničky druhý den zpívají děti ze tříd, ve kterých jsem neučila. Odposlouchaly se je prý ve družině od kamarádů a naučily se je vlastně rychleji, než já sama. A od letošního ledna dělám s kamarádkou pro školy výchovné koncerty právě s těmito písničkami. Má to takový úspěch, že už od února hrajeme téměř denně a máme plno až do konce školního roku. Strašně mě těší, že naše dětské písničky jen v tomhle pololetí uslyší asi devět tisíc dětí. Navíc si většina škol kupuje i cedéčka a zpěvníky, děti nám posílají své obrázky k písničkám, ohlasy jsou naprosto úžasné.

J: Jedna naše známá nám říkala, že *Breptánie* je první deska, se kterou si její dvě děti samy zpívají a hádají se, kterou písničku pustit, což se jim prý zatím u žádné dětské ani jiné desky nestalo. A dokonce si to zpívají i mnozí dospěláci, které známe. Ohlas je poznat i z toho, že na koncertech hrajeme několik písniček z téhle desky na ukázkou a po koncertech nám tyto novinky přichází pochválit daleko víc lidí, než kdykoli předtím. Takže nás potom některé chladné kritiky nebo třeba nízké bodové ohodnocení v *Deskách na burze* nechávají klidnými. Oni kritici často říkají, že dětské desky se dělají na kšeft a - bohužel - v mnoha případech mají pravdu, spousta takových desek je šitá horkou jehlou. Ale my jsme *Písničky z Breptánie* dělali

jako plnohodnotnou desku Klíče a dokonce jsme ji natáčeli nejdéle ze všech našich dosavadních titulů.

Klíč dvacetiletý - a dost?

Vaše poslední alba byla „neřadová“: vánoční, master serie a teď dětské. Nacvičili jste vůbec za posledních čtyři pět let nějaké normální písničky?

P: Vlastně ani ne, pokud nepočítám postupné zařazování písniček z alba „Karneval canzonett“. Příprava těch posledních desek byla totiž dost náročná a na jiné písničky tak nezbyl čas. Ale my máme naštěstí bohatý repertoár z minulosti a do koncertního programu jsme zařadili i některé ty vánoční a dětské písničky, takže nezpíváme pořád dokola to samé.

J: A já hudbu skládám pořád, zaznamenávám nápady, materiálu mám dost. Ovšem u nás je vždycky písnička kompletně hotová dřív, než se dostane do kapely. Jenom třeba aranžmá každé písničky – tedy její kompletní partitura – je práce zhruba na týden, a tak se musí vždycky pečlivě zvažovat, jestli určitý hudební motiv je natolik nosný, že stojí za to ho dokončit, otextovat a zaranžovat. Nemůžeme si dovolit nazkoušet jakoukoli píseň jen tak a čekat, jak dopadne. Každopádně v tuhle chvíli mám připraveno šestnáct nových písniček – zatím bez aranžmá – a co s nimi bude dál, to se uvidí.

Kapely k dvaceti letům činnosti obvykle dělají šňůry koncertů, vydávají Best Of, chystají velké oslavy. Co připravujete vy?

J: My k dvaceti letům skončíme.

To myslíte vážně?!?

P: Myslíme. Chceme ukončit koncertní činnost Klíče, protože je pro nás už neúnosné, kam dospěla v téhle zemi situace v kulturním dění. Ono by to bylo na samostatný rozhovor, asi i těžko publikovatelný. Setkáváme s tolika překážkami, které nám brání dělat to, co děláme, a navíc to dělat dobře a za důstojných podmínek, že jsme tím oba dva už velmi unavení.

J: Zvláště v posledních letech už negativa převážila a my nechceme mít pořád deprese z toho, co se kolem nás děje. Já bohužel – nebo spíš naštěstí – nemám tu povahu jako někteří jiní umělci, kteří opět pochopili, že pokud dnes chtějí hrát a vystupovat, musí být dostatečně servilní k mocným a – v kultuře a především v médiích – důležitým lidem a nesmí se jim hnusit praktiky, které jsou tu dnes zavedeny a dobře fungují.

P: Jeden významný člověk z televize, který vždycky Klíči fandil a když mohl, tak nám pomáhal, mi do očí řekl, že náš problém je v tom, že pořád příliš bojujeme za pravdu a za právo – namísto toho, abychom se opíjeli s těmi správnými lidmi – a že když už to takhle děláme, nemůžeme se pak divit třeba tomu, že už nebudeme v televizi.

Někteří pořadatelé o vás říkají, že váš koncert je příliš drahý.

P: Náš problém je především v tom, že jsme početná kapela – se zvukařem celkem osm lidí – a všichni naši členové jsou hudební profíci, takže požadavek na určitý honorář je logický. Kdyby se však před časem zveřejnily honoráře jiných profesionálních kapel – i folkových, ukázalo by se, že patříme k těm zdaleka nejlevnějším.

J: Běžná cena našeho dvouapůlhodinového koncertu je 13 až 16 tisíc korun, a to včetně ozvučení, dopravy dvěma auty a agenturní provize.

P: Naštěstí většina pořadatelů si váží naší práce a tvrdí, že na to, kolik nás je a co odvádíme, hrajeme v podstatě za hubičku, takže stále máme pravidelné koncerty po celé republice. Pouze

na některé velké festivaly nejezdíme, protože o to nestojí jejich pořadatelé. Ale i tak musím říci, že koncertů máme v posledních letech zhruba pořád stejný počet.

Takže nebude cédéčko a oslavný koncert?

J: Deska určitě časem bude, firma Venkow chystá dvojalbum s výběrem našich písniček. Kromě starých a známých tam přidáme asi 13 dosud nevydaných, takže si na své přijdou i naši fanoušci.

P: A koncert chystáme taky, i když ne žádnou megaoslavu. Rádi bychom 20 let oslavili letos na podzim v pražském divadle ABC.

Co pak bude s vašimi novými písničkami, když skončíte?

P: Budujeme si s Jardou vlastní nahrávací studio a určitě bychom v něm chtěli ještě nějakou tu desku natočit.

J: Nakonec, u nás bylo v poslední době vždycky zvykem, že jsme nejdřív písničky nahráli na desku přímo z partitury a teprve pak jsme je secvíčili pro koncerty.

Nebude vám živé vystupování chybět?

P: Mně by chybělo, proto jsem už teď oslovila jednoho známého klavíristu, se kterým bych ráda připravila komorní večer šansonů, spirituálů, cikánských písniček a určitě i některých klíčovek.

Klíč bilancující

Uvědomujete si, že jste za dobu své existence získali spoustu epigonů?

P: Občas o tom slyšíme nebo čteme, ale osobně jsme se s tím nesetkali. Samozřejmě nás to těší. Zažili jsme ovšem to, že mladí muzikanti zpívají přímo naše písničky, často včetně našich aranží. Deset let sedím v porotách na Dětské Portě a pokaždé je tam někdo takový.

J: Já myslím, že i my jsme něčí pokračovatelé. Mě v mládí velmi zaujali Traxleři, Spirituál kvintet, Heuréka – ti všichni byli pro mě velkou inspirací.

Kdybyste mohli, udělali byste během těch dvaceti let něco jinak? Litujete nějakého rozhodnutí?

P: Lituji snad jen toho, že se stará sestava kapely rozešla trochu dramaticky. Ale v muzice si za vším stojíme.

J: Já bych znovu natočil naši první desku. Pro hodně lidí je to sice skvělé album, ale my víme, že to, jak zní, byla začátečnická daň. Dnes už bychom to nahráli mnohem líp.

Chtěli byste něco vzkázat svým posluchačům?

P: Určitě, ale nejenom jim. Chtěli bychom poděkovat všem, kteří nám během těch dvaceti let pomáhali, ať už to byly rodiny, pořadatelé, média... Ovšem největší poděkování patří především našim divákům a fanouškům za jejich přízeň – ta pro nás byla vždycky hlavní motivací pro to, o co jsme se celých dvacet let v hudbě snažili.

J: A já bych k tomu přidal velké poděkování všem muzikantům, kteří v Klíči během té dlouhé doby působili...

Pro časopis „Folk & Country“ zaznamenal Honza Hučín